

แนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของ
กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*

ปารวตี เขตตรี^{1*} นลรัช ยูทรวงศ์²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

*Corresponding author e-mail: kruparvati2023@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนดังกล่าว ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือผู้บริหาร ครูวิชาการ และครู รวม 133 คน จาก 5 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567 ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC = 0.80–1.00) และค่าความเชื่อมั่น 0.846 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน สัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพและปัญหาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านการพัฒนาบุคลากรและการสร้างขวัญกำลังใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.83) ส่วนด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (3.65) ปัญหาหลักคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนยังไม่ทั่วถึง และการติดตามประเมินผลขาดความต่อเนื่อง 2. แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) การวางแผนโดยเน้นการมีส่วนร่วม (2) การดำเนินงานตามแผนที่เหมาะสมกับบริบท (3) การติดตามและประเมินผลต่อเนื่อง (4) การพัฒนาบุคลากร และสร้างขวัญกำลังใจ (5) การนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารการนิเทศภายใน

* Received: 2025-05-02, Revised: 2025-05-09, Accepted: [Settings](#)2025-05-13

Guidelines for Developing Internal Supervision Administration in Schools of Maesot-Tha Sai Luad Group, Maesot District, Under Tak Primary Educational Service Area Office 2

Parvati Chaytri^{1*} Nontawat Yuttawong²

¹Master of Education (Educational Administration), Northern College, Tak

²Lecturer at Faculty of Education, Northern College, Tak

*Corresponding author e-mail: kruparvati2023@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) examine the conditions and problems of internal supervision administration in the Mae Sot–Tha Sai Luat school group, Mae Sot District, under the Tak Primary Educational Service Area Office 2, and (2) study guidelines for developing internal supervision administration in these schools. A mixed methods research design was employed in two phases. Phase 1 was quantitative research: the population comprised 133 school administrators, academic teachers, and teachers from five schools in the 2024 academic year. Data were collected using a questionnaire validated for content by five experts (IOC = 0.80–1.00) and with a reliability coefficient of 0.846. The data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. Phase 2 was qualitative research: the key informants were nine experts, including three academics, one educational administrator, and five school administrators. Data were collected through in-depth interviews and analyzed using content analysis. The findings revealed that 1. The overall status of internal supervision administration was at a high level (mean = 3.75). The highest mean was in personnel development and motivation (mean = 3.83), while planning had the lowest mean (3.65). Major problems included insufficient participation in planning and a lack of continuity in monitoring and evaluation. 2. The development guidelines comprised five aspects: (1) participatory supervision planning, (2) implementation appropriate to the school context, (3) continuous monitoring and evaluation, (4) comprehensive personnel development and motivation, and (5) applying supervision results to improve educational quality.

Keywords: Internal Supervision Administration

บทนำ

กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ส่งผลให้การบริหารการนิเทศภายในต้องเผชิญกับความท้าทายเฉพาะด้าน เช่น การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น จากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ., 2564, หน้า 67) พบว่ากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนในกลุ่มนี้ยังขาดความต่อเนื่อง การวางแผนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพ และการติดตามผลที่ชัดเจน สะท้อน

ให้เห็นว่าการนิเทศภายในเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพ หากดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การดำเนินงานทางวิชาการของครูเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ การนิเทศภายในยังดำเนินการตามกรอบแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ในเชิงทฤษฎี งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิด System Theory (Bertalanffy, 1968) ที่มองว่าสถานศึกษาเป็นระบบเปิดที่มีองค์ประกอบย่อยหลายส่วนที่ต้องทำงานร่วมกันอย่างสัมพันธ์กันเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา PDCA ของ Deming (1986) ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางการวางแผนดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงกระบวนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับแนวคิดการมีส่วนร่วม (Participatory Approach) เพื่อให้การนิเทศภายในตอบโจทย์บริบทและความต้องการของแต่ละโรงเรียนในพื้นที่ชายแดน (Glickman, Gordon, & Ross-Gordon, 2018; Sullivan & Glanz, 2013)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะ เสริมสร้างประสิทธิภาพของระบบนิเทศ และสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
- 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบบ Consequently Mixed-Methods Research Design โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กรอบแนวคิดการวิจัยอิงจากองค์ประกอบ 5 ด้านของการบริหารการนิเทศภายใน (อัมพวรรณ สิริรักษ์, 2559; สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2, 2562; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554; อรรพรรณ ภัทรดำเนินสุข, 2564) และสนับสนุนด้วยทฤษฎี System Theory (Bertalanffy, 1968) และ PDCA ของ Deming (1986)

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

• ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครู ในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2567 รวม 133 คน จาก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนแม่สอด โรงเรียนบ้านท่าอาจ โรงเรียนบ้านแม่ตาว โรงเรียนบ้านห้วยม่วง และโรงเรียนบ้านวังตะเคียน

• วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดในแต่ละโรงเรียน เพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายหลัก (ผู้บริหาร ครู วิชาการ และครู)

• ช่วงเวลาเก็บข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2567

• เครื่องมือ ใช้แบบสอบถาม 3 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไป (2) สภาพและปัญหาการบริหารการนิเทศภายใน (มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) (3) ปัญหาการบริหารการนิเทศ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่า 0.846

• การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก และผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นแจกแบบสอบถามและนัดหมายรับคืนด้วยตนเอง

• การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
- ข้อมูลสภาพและปัญหา วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ข้อมูลปัญหา วิเคราะห์ด้วยความถี่และร้อยละ

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

• กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- นักวิชาการ/อาจารย์ด้านการบริหารการศึกษา 3 คน
- ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 คน
- ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน

โดยคัดเลือกตามคุณสมบัติด้านประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ (ประสบการณ์ด้านการบริหาร/นิเทศ ไม่น้อยกว่า 3 ปี)

• เครื่องมือวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สร้างขึ้นตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้านของการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา และผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

• การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตและนัดหมายสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2567 การสัมภาษณ์ดำเนินการด้วยตนเองทั้งแบบพบตัวและทางโทรศัพท์ พร้อมบันทึกเสียงและจดบันทึกอย่างละเอียด

• การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดย

- ถอดเทปคำสัมภาษณ์
- อ่านทบทวนข้อมูลหลายรอบ
- สรุปประเด็นสำคัญ แยกตามหัวข้อ
- จัดกลุ่มเนื้อหา (Coding)
- สังเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละกลุ่มและตรวจสอบความสมเหตุสมผลกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ

• ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

- ผู้วิจัยขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเก็บข้อมูล
- ผู้เข้าร่วมทุกคนได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์และสิทธิในการปฏิเสธเข้าร่วม
- การตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์เป็นไปโดยสมัครใจ
- ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมโดยไม่ระบุชื่อบุคคลหรือหน่วยงาน
- เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยจะดำเนินการทำลายแบบสอบถามและข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งหมด
- การนำเสนอผลการวิจัยคำนึงถึงการไม่สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบุคคลและหน่วยงาน

ผลการวิจัย

ในการวิจัยนี้ “สภาพ” หมายถึง ระดับการปฏิบัติจริงของแต่ละองค์ประกอบในการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งวัดจากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครู โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 6) ที่มองว่าสภาพการนิเทศภายใน คือ การปฏิบัติจริงในแต่ละด้านของกระบวนการนิเทศ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา

1.1 สภาพการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม $\mu=3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการบริหารการนิเทศ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
การวางแผน	3.65	0.13	มาก
การดำเนินงานตามแผน	3.74	0.18	มาก
การติดตามและประเมินผล	3.73	0.17	มาก
การพัฒนาบุคลากรและขวัญกำลังใจ	3.83	0.08	มาก
การนำผลนิเทศไปใช้	3.79	0.09	มาก
รวมเฉลี่ย	3.75	0.13	มาก

อภิปรายผล

- ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=3.65$) สะท้อนข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมและการใช้ข้อมูลจริงในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับ Rahabav (2018) และแนวคิด PDCA ของ Deming (1986) ที่เน้นความสำคัญของการวางแผนร่วมกันและการใช้ข้อมูลจริงเป็นฐาน
- ด้านการพัฒนาบุคลากรและขวัญกำลังใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=3.83$) แสดงถึงความต่อเนื่องในการอบรมและการยกย่องชมเชยบุคลากร สอดคล้องกับ Glickman, Gordon, & Ross-Gordon (2018) ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพและแรงจูงใจของบุคลากร
- ด้านการนำผลการนิเทศไปใช้ แม้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการติดตามผลลัพธ์และการขยายผลให้ครอบคลุมทุกกลุ่มบุคลากร

1.2 ปัญหาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ปัญหาสำคัญในการบริหารการนิเทศภายในแต่ละด้าน

ด้าน	ปัญหาสำคัญ	ร้อยละ
การวางแผน	แผนการนิเทศไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการจริง	31.58
	ขาดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในทุกกลุ่ม	27.82
การดำเนินงานตามแผน	กิจกรรมการนิเทศบางครั้งไม่ต่อเนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงาน	26.32
	การสื่อสารข้อมูลกิจกรรมการนิเทศยังไม่ทั่วถึง	22.56
การติดตามและประเมินผล	การสรุปผลและรายงานผลการนิเทศยังไม่ถูกนำเสนอให้รับทราบทั่วถึง	30.83

ด้าน	ปัญหาสำคัญ	ร้อยละ
การพัฒนาบุคลากรและขวัญกำลังใจ	การยกย่องชมเชยหรือสร้างแรงจูงใจยังดำเนินการไม่ต่อเนื่อง	29.32
การนำผลนิเทศไปใช้	ข้อเสนอแนะจากการนิเทศยังไม่ถูกนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน	27.07

การเชื่อมโยงระหว่างระยะที่ 1 และระยะที่ 2

ข้อค้นพบจากระยะที่ 1 ทั้งสภาพและปัญหาของแต่ละด้าน ถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นในการออกแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 2 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด โดยเฉพาะการเน้นย้ำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำหรือปัญหาสำคัญ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการติดตามผล

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์แนวทาง (สรุปตาม 5 ด้านหลัก)

1. การวางแผนการนิเทศ

- ควรวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับ PDCA (Deming, 1986) และแนวคิดการมีส่วนร่วม (Glickman et al., 2018)

2. การดำเนินงานตามแผน

- มอบหมายหน้าที่ชัดเจน ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน จัดประชุม อบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที สอดคล้องกับ System Theory ที่มองโรงเรียนเป็นระบบที่ต้องทำงานประสานกัน

3. การติดตามและประเมินผล

- ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย ประชุมสรุปผลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ รายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง และติดตามผลการดำเนินงานต่อเนื่อง สอดคล้องกับ PDCA (Deming, 1986)

4. การพัฒนาบุคลากรและขวัญกำลังใจ

- จัดอบรม/สัมมนา ยกย่องชมเชย ให้คำปรึกษาและสนับสนุน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตามแนวคิดของ Sullivan & Glanz (2013) ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

5. การนำผลการนิเทศไปใช้

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดี ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามผลการนิเทศ และนำผลไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนการนิเทศอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความตั้งใจของผู้บริหารและบุคลากรในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และจัดทำแผนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีการระบุผู้รับผิดชอบและกำหนดระยะเวลาอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการก่อนวางแผนที่ยังไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับงานของอัมพวรรณ สิริรักษ์ (2559: 56) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2562: 114) รวมถึงแนวคิด PDCA ของ Deming (1986) ที่เน้นการวางแผนร่วมกันและการใช้ข้อมูลจริงเป็นฐาน

2. ด้านการดำเนินงานตามแผนการนิเทศ

การดำเนินงานตามแผนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการนำแผนไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบชัดเจน ใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศสนับสนุนกิจกรรม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ตาม กิจกรรมบางอย่างขาดความต่อเนื่องเนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของครู สอดคล้องกับสุภาวดี จงรักษ์ (2561: 50) และแนวคิด System Theory (Bertalanffy, 1968) ที่มองการทำงานร่วมกันขององค์ประกอบในระบบโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

3. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ

มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย มีการประชุมสรุปผลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังนิเทศอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังมีข้อจำกัดในการนำผลประเมินไปใช้ปรับปรุงงานอย่างเป็นรูปธรรม และการสื่อสารผลประเมินให้ครูและบุคลากรรับทราบทั่วถึง สอดคล้องกับภักกร เลิศชัยวานิช (2563: 45), หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566: 22) และแนวคิด PDCA (Deming, 1986) ที่เน้นการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรและการสร้างขวัญกำลังใจ

อยู่ในระดับมาก มีการจัดอบรม สัมมนา และกิจกรรมพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการยกย่องชมเชยและให้รางวัลแก่ผู้มีผลงานดีเด่น อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าบุคลากรบางส่วนขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง และการสร้างแรงจูงใจยังไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับยุพเรศ นนท์ศรี และณิศา เวชญาลักษณ์ (2566: 456) และ Sullivan & Glanz (2013) ที่เน้นการสนับสนุนให้บุคลากรได้รับโอกาสพัฒนาและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

5. ด้านการนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

อยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการติดตามผลและประเมินประสิทธิผลของการปรับปรุง ตลอดจนเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการติดตามผลหลังการนิเทศและการเผยแพร่ผลการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มบุคลากร สอดคล้องกับอรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข (2563: 112)

และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564: 2-3) ที่เน้นการนำผลการนิเทศไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เสนอแนะระดับนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยควรสนับสนุนให้โรงเรียนมีการวางแผนและดำเนินงานนิเทศอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เพื่อให้การนิเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยอาจดำเนินการผ่านการจัดอบรม สัมมนา หรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการนิเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความทันสมัยของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา อีกทั้งควรมีการติดตาม กำกับ และประเมินผลการดำเนินงานนิเทศในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปปรับปรุงแนวทางการนิเทศให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยควรจัดให้มีการประชุมสรุปผลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.2 เสนอแนะระดับองค์กร

สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการวางแผนและดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดกระบวนการปรึกษาหารือช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และนำผลไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีจากการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะดังกล่าวจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบนิเทศภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในระยะยาว

1.3 เสนอแนะระดับบุคคล

1.3.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนและบริหารจัดการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน ติดตามประเมินผล และการนำผล

ไปใช้ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อเป้าหมายของโรงเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และนวัตกรรม ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและร่วมมือกันขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างมีพลัง อีกทั้งผู้อำนวยการควรติดตามและประเมินผลการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งนำผลลัพธ์จากการนิเทศไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในระยะยาว

1.3.2 ครูควรนำข้อเสนอแนะและผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งนี้ การปรับปรุงและพัฒนาการสอนตามข้อเสนอแนะจากการนิเทศจะช่วยให้ครูสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ครูควรแสวงหาโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการเข้าร่วมอบรม สัมมนา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย อีกทั้งควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน พร้อมทั้งสะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม โดยการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอนจะช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาก่อนการวางแผนการนิเทศภายใน : กรณีศึกษาโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.2 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการดำเนินกิจกรรมการนิเทศตามแผนอย่างต่อเนื่อง และการสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา : กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.3 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง: กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.4 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.5 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการนำผลการนิเทศภายในไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มแม่สอด-ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน ต้องออกแบบกระบวนการนิเทศให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ชุมชน และภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผล ไปจนถึงการนำผลไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและการปรับรูปแบบการนิเทศให้ยืดหยุ่นตามความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ช่วยให้การนิเทศตอบสนองความต้องการของโรงเรียนชายแดนได้อย่างแท้จริง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัด เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากร ทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากขึ้น

ข้อค้นพบใหม่ที่สำคัญ คือ การบริหารการนิเทศภายในในพื้นที่ชายแดนควรขับเคลื่อนด้วยแนวคิด “นิเทศแบบมีส่วนร่วมและเข้าใจบริบท” (Contextual and Participatory Supervision) โดยผสมผสานการใช้ข้อมูลจริง เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างความยั่งยืนให้กับระบบนิเทศภายในโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนอย่างเป็นรูปธรรม ผลลัพธ์นี้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและบริบทเฉพาะพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ สุทธิประภา. (2564). คุณลักษณะของการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 18(1), 21-35.
- นฤมล ขจรกิจการ. (2560). การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาในบริบทพื้นที่ชายแดน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(4), 23-34.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ภัคกร เลิศชัยวาณิช. (2563). การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1), 25-37.
- ศิริวรรณ ลี้กิจเจริญผล. (2560). ความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 45(2), 8-19.
- สุภาวดี จงรักษ์. (2561). การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 18(1), 8-20.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการนิเทศการศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2562). *รายงานการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรรชรณ ภัทรดำเนินสุข. (2563). การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 19(2), 9-22.
- อัมพวรรณ สิริรักษ์. (2559). องค์ประกอบของการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 37(3), 59-74.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ และมารุต วรรณกรกุล. (2564). การพัฒนาบุคลากรและการสร้างขวัญกำลังใจในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 28(2), 19-31.
- Bertalanffy, L. V. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. George Braziller.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2018). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach (10th ed.)*. Pearson.
- Rahabav, P. (2018). *Collaborative supervision and its impact on teacher professionalism*. *International Journal of Instruction*, 11(1), 91-102.
- Sullivan, S., & Glanz, J. (2013). *Supervision that improves teaching and learning: Strategies and techniques*. Corwin Press.